

(bron: <http://www.textualscholarship.nl/?p=6070>)

Textualscholarship.nl

Textualscholarship.nl is bedoeld voor iedereen die zich bezighoudt met het (digitaal) editeren, publiceren en analyseren van bronnen en teksten in de ruimste zin van het woord. De site biedt onder andere toegang tot edities, informatie over tools, achtergrondinformatie, praktische aanwijzingen en opinie.

Een van de interessantste plagiaatgefallen in de Nederlandse letterkunde is dat van Herman van den Bergh (1897-1967). Hij werd in 1961 gedwongen in *De Gids* een 'Verklaring' te publiceren waarin hij toegaf dat hij in 1959 in datzelfde tijdschrift vertalingen van gedichten van Wallace Stevens en Stephen Crane als eigen werk had gepresenteerd. Zijn excuus was dat hij de teksten uit een la met allerlei notities en gedichtconcepten had gehaald. Van de genoemde dichters had hij nog nooit gehoord, schreef hij, en het Engels beheerste hij volgens eigen zeggen te slecht om eruit te kunnen vertalen.

In 1965 schreef Kees Helsloot over dit plagiaat enkele artikelen in *Maatstaf*, en hij voegde er nog een paar gevallen aan toe. In 1982 maakte August Willemsen het in datzelfde tijdschrift nog een beetje erger: Van den Bergh had gedichten van Fernando Pessoa en Carlos Drummond de Andrade als eigen werk gepresenteerd, die in 1979 vrolijk in de *Verzamelde Gedichten* van de gepromoveerde Italianist waren opgenomen. Net als de eerdere plagiaatgefallen, voor zover het poëzie betrof, inclusief vergoelijkende verantwoording van de bezorger. De titel van het artikel van August Willemsen: 'Herman van den Bergh: waar háált hij het vandaan. Dossier van een literaire kleptomaan heropend'.

Van den Bergh was dus een doorgewinterde letterdief. Hij was zijn literaire carrière zelfs als plagiator begonnen. In 1917 debuteerde hij in Albert Verwey's tijdschrift *De Beweging* met een opstel over de Franse symbolist Henri de Régnier. Maar al snel bleek dat Van den Bergh het opstel niet zelf had geschreven maar vertaald uit een Franse publicatie over De Régnier. Van den Bergh gaf, ter verantwoordig geroepen door Verwey, toe dat hij een 'onoprechte rol' had gespeeld. Hij bood zijn verontschuldigen aan en hoopte dat Verwey 'weder onbevangen [zal] staan tegenover mijn verderen arbeid'. Maar dat kon Van den Bergh wel vergeten.

Een van de personen die met Verwey over deze kwestie correspondeerden was Aart van der Leeuw. Hij schreef verontwaardigd aan Verwey: 'Wat loopt er toch al zoo rond in de litteraire wereld! Trouwens het zou mijn niet verwonderen als wij v.d.B. binnenkort wedervinden als criticus aan een onzer meestgelezen dagbladen of periodieken. Uit dergelijk hout worden deze heeren nogals eens veel gesneden.' Van den Bergh zou inderdaad jarenlang als journalist werken, voordat hij in de jaren vijftig Italiaans ging doceren aan de Universiteit van Amsterdam. Van der Leeuw schreef verder nog aan Verwey: 'U vindt het zeker ook het beste om verder maar geen notitie van den man meer te nemen?'

De brief [...] wordt geciteerd in *Herman van den Bergh 1897-1967. Een documentatie* van Jaap Meijer uit 1977, een van die altijd interessante maar ook nogal chaotische gestencilde publicaties in eigen beheer van de vader van Ischa. De andere bronnen voor het bovenstaande heb ik ook al netjes aangegeven. Hoewel ik dus eigenlijk niets nieuws heb verteld [...], heb ik me toch niet schuldig gemaakt aan plagiaat. Zo gemakkelijk is dat.

Jan Gielkens